

управління персоналом. *Психологія*. К.: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2022. Вип. 3 (56). С. 26–31.

7. Лісова О.С. Психологія здоров'я. Чернівці: Рута, 2021. 122 с.

8. Максименко С.Д. Теоретико-методологічні засади психологічного проектування, розвитку, самоздійснення особистості дитини: майбутнє нації необхідно вирішувати: Наукова доповідь загальним зборам НАПН України 19 листопада 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). С. 23–28.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-496-5-25>

ХРИСТИЯНСЬКА ПСИХОЛОГІЯ ЯК СВІТОГЛЯДНО- ТЕРАПЕВТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Кучерук Олег Олександрович

кандидат філософських наук, викладач

Відокремленого структурного підрозділу

«Фаховий коледж морського транспорту»,

Національний університет «Одеська морська академія»

м. Одеса, Україна

Третій рік війни спонукають українських релігійних представників, філософів та психологів до пошуків ефективних методологій духовно-психологічної підтримки та відновлення, як військовослужбовців, так і цивільного населення, що відчували на собі всі жахи війни, і мають, в тій чи іншій мірі, внутрішнє психологічне пошкодження та руйнацію, ціннісну та духовну дезорієнтацію тощо. Психологія в цьому контексті являє собою могутній інструментарій здатний ефективно надавати терапевтичну допомогу в випадках ГСР, ПТСР, різноманітних невротичних розладах тощо. Проте слід зазначити, що наука про людську душу обмежена саме науковою парадигмою мислення і не дивлячись на існування такої серйозної галузі знань, як екзистенційна психологія, що покликана працювати з сенсом людського буття, вона не включає в себе пряму взаємодію з Вищою Силою Всесвіту, яку в нашій християнській традиції ми називаємо Бог.

Слід зазначити, що в умовах перманентної кризи, що відчувають на собі українці з усіма трагедіями та жахами війни, ефективним методом подолання цих викликів є духовно-орієнтована терапія, яка в нашій

культурно-історичній реальності має назву християнська психологія. На мій погляд саме в українському суспільстві – це виключно інноваційний феномен, який бурхливо розвивається та трансформується, інституалізується та намагається віднайти своє місце на нашому національному підґрунті. Доказом можуть послугувати виникнення та самоорганізація служб християнсько-психологічної допомоги, к прикладу, можна вказати на міжконфесійне служіння «Християнська Служба Порятунку» та позаденомінаційну християнську організацію «Елелел Міністріз». Вказані організації мають місійні підрозділи, підготовляють християнських консультантів та капеланів та надають християнську психоосвітню та молитовну допомогу всім тим, хто потребує цього та звертається до християнських місіонерів (які в свою чергу отримують, або мають відповідну освіту, є сертифікованими випускниками спеціалізованих курсів тощо). Доречним буде додати, що з огляду на проблеми релігійного напруження, протистояння та політизації церковного життя в українському суспільстві, міжконфесійний та позаденомінаційний підхід є більш актуальними саме в контексті даної статті в питаннях, що вона порушує відносно духовно-психологічної допомоги та відновлення українського суспільства.

Можна задати влучне запитання, а чому саме християнська психологія? Позаяк, духовно-орієнтовану терапію можна надавати в рамках будь якої іншої релігії та навіть на атеїстичній основі (так, у атеїстів також існує духовність). Слід відмітити, що це дійсно так і якщо людина, к прикладу, комфортно почуває себе в рамках буддистського світогляду і в кризовому стані прийшла до вчення про Благородні Істини і Вісімковий Шлях до припинення страждань, то це абсолютно її власний вибір, який заслуговує на прийняття та шанування у відкритому мультикультурному суспільстві. Але все ж таки, щодо захисту саме християнського світогляду в напрямку психологічної допомоги слід сказати, що християнство є нашим духовним корінням, нашою культурно-історичною основою та традицією і у цьому сенсі я маю особисте переконання, що терапевтичний результат буде більш ефективним у плані масового поширення в вітчизняному просторі та у плані індивідуальної підтримки кожного українця, який стане на цей шлях зміцнення та відновлення власної душі.

Вітчизняний дослідник М. Кордон констатує, що християнство стало «рушієм нового культурного процесу» [1] в Україні. В часи Київської Русі, Литовсько-польської доби, Періоду козаччини та Національно-визвольної війни українського народу середини XVII століття воно впливало на свідомість та самоідентифікацію, формувало світогляд, ментальність та культурний код української нації.

Можна згадати творчу діяльність митрополита Іларіона, Петра Могили, Феофана Прокоповича, Григорія Сковороди та інших видатних українських християнських діячів та письменників. На рівні колективного несвідомого християнські культурні архетипи існують в нашому соціально-психологічному просторі і являють собою джерело віри (адаптаційний ресурс), ментального здоров'я та зцілення. Це благодатний ґрунт на якому можна ефективно вирощувати паростки духовно-психологічного відтворення в умовах перманентної кризи та невизначеності. Все вищесказане стосується культурно-історичного контексту апології християнського підходу до відновлення змучених та зморених, жахами та страхіттями війни, українських душ.

Щодо саме терапевтичного методу в контексті християнської психології, то тут обов'язково треба вказати на біблійний підхід до психологічного консультування в сенсі глибокої віри, котра безсумнівно являє собою могутній засіб душевного зцілення, та біблійного погляду на духовну архітектуру людської душі. В християнському посібнику для душеопікунів «Еллен Міністріз» під назвою «Емоції війни» [4] зазначається, що людина має тіло, дух та душу, яка є центром концентрації розуму, волі та емоцій. В доказ наводяться слова зі Святого Письма «А сам Бог хай уповні освятить вас, і хай непорочно збережуться цілими ваш дух, і душа, і тіло до приходу нашого Господа Ісуса Христа» (1-е до Солунян 5:23). Вказується, що саме на рівні душі відбуваються всі психологічні потрясіння, які впливають на наш когнітивно-емоційний стан. Важкими та нагальними є слова у посібнику про те, що «зараз увесь народ України живе в режимі виживання, тому основні наслідки військових травм дадуть про себе знати після закінчення війни». В цій невеликій, але вкрай актуальній для сьогоднішнього дня роботі, в стислій формі, надаються реальні практичні знання, щодо служіння людям, «які пережили шок і потрясіння» від бойових дій на території сучасної України.

Американський психотерапевт Н. Райт, вказуючи на біблійний підхід при консультуванні, звертає увагу на самого Господа Ісуса Христа і справедливо зазначає, що досліджуючи Його життя ми маємо можливість взяти на озброєння для себе велику кількість прикладів Його слів, дій, звернень до страждаючих, проповідей, зцілень тощо. Наводячи приклади з Біблії Н. Райт наголошує на тому, що Ісус «навчав, цінував, знаходив потрібні слова, заохочував брати відповідальність, підбадьорював, давав надію, наголошував на мирі у серці, змінював спосіб мислення тощо» [3], що являє собою практичний інструментарій і життєво необхідні приклади для християнського консультування. І тут слід додати, що самим головним, на мій погляд, є те, що Він вчив нас вірити, любити та прощати, а щире опанування, цих високих навичок та якостей, включення їх у свою духовну сутність, через віру у Господа Ісуса Христа, виводять людину на інший більш високий рівень

духовного бачення сутності речей, що несе в собі колосальний терапевтичний заряд трансформації, зцілення та відновлення людської природи.

Американські дослідники Ліза Р. Джексон-Черрі та Бредлі Т. Ерфорд, оцінюючи духовно-терапевтичну методологію консультування вказують на конструктивну силу релігійних переконань, в сенсі подолання стресових подій та різноманітних травм, але також додають інформацію про психологічні дослідження, що вказують на певні суперечності «зокрема, люди можуть вдаватися до позитивної або негативної релігійної копінг-поведінки (подолання). Прикладами позитивної «поведінки подолання» є (1) використання релігії для пошуку сенсу, розради і підтримки; (2) здійснення добрих справ і допомога іншим; (3) участь у церковній діяльності та/або відвідування релігійних служб. Прикладами негативної копінг-поведінки є (1) використання релігії, щоб уникнути вирішення проблем, (2) укладання угод з Богом, щоб покращити ситуацію, і (3) відчуття незадоволеності релігією після нападу» [2]. Слід підкреслити, що ці зауваження є досить доречними і пов'язані з необхідністю ретельної уваги до духовно-психологічного стану клієнта до його установок та цілей, поведінкових реакцій та цінностей, надій та очікувань.

В завершенні треба резюмувати, що сучасне українське суспільство потребує духовно-орієнтованої терапії, як на індивідуальному, так і на суспільному рівні. На сьогоднішній день, як це не важко, однак все ж таки треба констатувати, що в поточному моменті війна мобілізує внутрішні ресурси людини та суспільства в цілому, що на межі виснаження, але втім дозволяє нам психологічно триматися, проте після її обов'язкового закінчення ймовірно настане реакція, що поставить нас перед цілою низкою нових пульсуючих викликів. Сьогодні як ніколи ми потребуємо Божої допомоги в подоланні наслідків війни та у внутрішньому відновленні психологічного здоров'я нашого народу.

Література:

1. Кордон М. Українська та зарубіжна культура. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 584 с.
2. Ліза Р. Джексон-Черрі, Університет Мерімаунт, Бредлі Т. Ерфорд, Коледж Пібоді при Університеті Вандербільта. «Оцінка, втручання та запобігання кризовим ситуаціям». Четверте видання. Хобокен: Пірсон, 2024. 571 с.
3. Райт Н. Кризове консультування. Київ: Паливода А.В., 2018. 400 с.
4. Роткіна Н. (редактор) Емоції війни. Практичний посібник для душеопікунів. Ellel Ministries, 2022. 68 с.
5. Kubler-Ross E. On Death and Dying. London and New York: Routledge, 1999. 249 с.